

Disputatio juridica inauguralis de substitutionibus

<https://hdl.handle.net/1874/342827>

18

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS
DE
SUBSTITUTIONIBUS,

QUAM

SUB PRÆSIDE DEO TER OPT. MAX.

Ex auctoritate Magnifici Rectoris,

D. JOHANNIS MUNNICKS,

Reip. Ultrajectinæ Poliatri, atque in inclytâ ejusdem Academiâ
Medicinæ Anatomæ & Botanicæ Antecessoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu & Alma
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in **UTROQUE JURE** Honoribus &
Privilegiis ritè consequendis,

Eruditorum examini subjecit

JOAN AB EIBERGEN, Diepenh. Transiful.
Ad diem 1. Julii, horâ locoque solitis.

TRAJECTI AD RHENUM,

Ex Officinâ **FRANCISCI HALMA**, Academiæ
Typographi Ordinarii, clō lōc Lxxxv.

*Nobilissimo, Illustrissimo, Generosissimo,
Strenuissimo, & omni virtute ac
Sapientia Conspicuo VIRO,*

**D. D. HENRICO
BENTINCK,**

Domino hæreditario in Diepenheim
Satrapæ Tubantiæ & legionis
equestris Tribuno. Uni ex Patribus
Patriæ meæ &c. Domino, Patrono,
Fautori ac Promotori suo

*Hanc Disputationem Inauguralem
& semetipsum*

In observantiæ signum

D. O. C.

JOAN. AB EIBERGEN,

AUCTOR.

PRÆFATIO.

Ostquam conditor & creator hujus universi omnia creasset, & nihil huic operi deesset, quam aliquod animal excellens, quod Deum super omnia laudaret & magnificeret, superinduxit hominem præditum non tantum terrena cognitione, sed præsertim spirituali & cœlesti, quoniam ad imaginem ipsius creatoris erat conditus, consistentem in sanctitate, justitia, & dominio, ita ut cum Deo suo sancte, cum homine juste, cum cæteris omnibus rebus dominice vivere posset. Deus præterea terra mandatum omnia ad sufficientiam homini proferenda sine ipsius labore, & opera dederat. Homo tamen variis illis virtutibus & dotibus animi excellens, & divitiis totius mundi onustus, non diu se in illo glorioso statu continuit, sed instigatus à Diabolo, & inflatus nimia ambitione rejecit ab humeris suis dulce & lene illud jugum Dei, & spoliavit se omnibus illis donis, adeo ut jam non amplius cum Deo suo sancte, cum homine juste cum cæteris rebus dominice conversari posset. Sed è contra accepit Deum inimicum, qui ipsi injunxit alia mandata & præcepta, inter quæ etiam fuit illud de terra colenda labore manuum & sudore vultus ad victum & amictum sibi quarendum. Cum jam homo omnia labore sibi acquirere deberet, & terra ipsi ad sufficientiam quotidie non produceret, statim avarus esse cœpit, illa avaritia motus sibi omnia reservare voluit, & aliis invidere cœpit, alii econtra iterum sibi omnia acquirere volentes: præterea ille suavis status primævus ante oculos versabatur, in quo statu omnia erant

accipienti, factum est, quod unusquisque non jure, sed vi omnia, qua poterat, ad se traherat, unde tum quotidie caedes, vulnera, rapinae, dissidia. Donec tandem homines lassī istis infortunis pacem inierunt, & terram inter se dividerunt, huic illam partem, isti aliam adjudicantes, ex qua divisione homines tum Dominium acquisierunt. Dominio jam multarum rerum acquisito homo videns experientia se non posse in hisce terris semper manere, sed ipsi semel ad alium locum migrandum esse, cogitavit de bonis suis relinquendis suis liberis, & posteris, unde tunc quasi communi consensu omnium facta est successio ab intestato, qua liberi, hisce non existentibus, proximi in sanguine constituti, omnia, qua defuncti erant, acciperent. Sed cum jam male meriti aliquando ad successionem vocarentur, & bene meriti nullo commodo afficerentur, nec ullo bono remunerantur, infirma denique est testamenti factio, in qua non tantum erat primi heredis institutio, (qua est designatio heredis in universum jus, quod defunctus tempore mortis habuit) sed & secundi, (ne forte tanquam intestati decederent) heredis institutio n: si primus ille heres aut nolebat aut non poterat esse heres, qua vulgo substitutio vocatur. In qua materia jam pertractanda mihi inspiciendum erit. Quid sit substitutio, quinam substituere possint, quibus substitui, quomodo substituantur, effectus & finis substitutionis.

DIS-

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS
DE
SUBSTITUTIONIBUS.

*Q*uae est una ex quatuor materiis, nempe de
possessione, Probatione, jure Fiscii, &
substitutione à Clarissimo Senatu Aca-
demico mihi præsriptis.

T H E S I S I.

Ubstitutionis verbum generale est signi-
ficans *surrogationem & suffectionem in lo-
cum alterius*, sic Judex in *l. 20. ff. judic.
solv.* substitui, & sic multa exempla oc-
currunt, ut procurator, arbor, pecus
substitui. Sed specialius ad ultimas vo-
luntates refertur, in quibus heredi heres,
fideicommissarius heredi *l. 41. §. 1. h. t. l.
64. l. 77. §. pen. l. 87. §. 2. de leg. 2.* Atque
hinc vulgo Doctores substitutionem dividunt in fideicommissa-
riam & directam. Fideicommissaria, qua heres directus verbis
precariis rogatur ut hereditatem restituat: dict. textt. Directa quæ
fit verbis directis & civilibus, exempli gratia: *Titius heres esto, si
Titius heres non erit, Cajus heres esto.* Et sic non tantum heres
heredi, sed & legatarius legatario substituitur. *l. 50. de leg. 2.* Hæc
ultima proprie substitutio est: fideicommissaria tantum improprie,
quia substitutio est heredis institutio *l. 26. §. ult. ff. de condit. &
fit in locum deficientis heredis l. 3. l. 69. de acq. & omitt. hered.*
Sed ut fideicommissaria à directa separetur, nonnullas statim dif-
ferentias ostendam. Directa valet ipso jure, precaria preci-
bus *l. 19. ff. de testam. mil.* Directa fit verbis directis, fideicom-

6 DISPUTATIO JURIDICA

verbis precariis, 3. Directa facit heredem testatoris, fideicommissaria non.

I I.

Substitutio autem directa est secundi heredis institutio l. 43. §. 9. ff. b. t. & nihil obstat quod dicitur institutionem posse fieri non tantum primo sed & 2, 3, 4. & ulteriori gradu, est tamen secundi heredis institutio, quia respectu ei, cui substituitur, semper est secunda, sic secundæ nuptiæ vocantur, quæcunque contrahuntur post primas. tot. tit. C. de secund. nupr. Hæc jam substitutio variè à Doct. dividitur, nempe in vulgarem, pupillarem, exemplarem, breviloquam, cum heredes instituti invicem substituuntur; compendiosam, quæ fit his verbis *quandocumque decesserit*, & militarem. Sed quoniam tantum duo sunt casus substituendi, merito alii duas tantum dari statuunt, n: Vulgarem, *si heres non erit*, & Pupillarem, *si heres erit*, l. 4. l. 45. b. t. l. 8. C. cod. sub quibus recte comprehendendi cæteræ possunt, & compendiosa & breviloqua sunt modi substituendi, sed non species separata, Militaris modo est vulgaris, modo est pupillaris, & ob exorbitantiam, quæ est in milit. non est alia statuenda, nempe quod ultra pubertatem adhuc possit substituire, non jure substitutionis, sed jure fideicommiss. Sed quia in quasi pupillari aliquæ differentia sunt diversæ à pupillari, separatim de ea agemus. Si aliquis tamen vellet dicere, dare tantum simplicem substitutionem Vulgarem sc: non aberrabit, quoniam ea tantum est substitutio, alia proprie est duorum heredum institutio. §. 2. Inst. de P. S.

I I I.

Vulgaris, à vulgari & usitato substituendi modo, vel quia vulgo & promiscue fit omnibus heredibus, à quovis testatore, substitutio est, quæ testator primo heredi in casum *si heres non erit*, in testamento, non tantum unum, sed & plures substituit l. 3. C. b. t. Dixi testator i. e. habilis ad testandum. Habilis ad testandum est omnis is qui non prohibetur. Prohibentur autem filiusfamil. l. 6. ff. qui test. fac. nisi tantum de bonis castrensisibus & quasi, l. 12. Cod. q. testam. fac. in quibus etiam bonis substituere. Obsides populo R. dari l. 11. ff. eod. nisi ipsis specialiter concessum. Impubes §. 1. Inst. de test. Muti & surdi l. 6. §. 1. ff. eod. sed tamen à principe impetrare possunt l. 7.

l. 7. cod. per accidens facti possunt *l. 10. C. cod.* Cæcus secund. *l. 8. C. cod.* De statu suo dubitantes & errantes *l. 15. ff. cod.* Capti ab hostibus nisi à latronibus, *l. 13. ff. cod.* Relegati vero possunt *l. 8. §. fin. ff. cod.* Damnati ad mortem, ad metalla, Peregrini, Monachi Prodigii, Carminis famosi damnati, Apostatae, hæretici, incestis nuptiis se polluentes, & uno verbo omnes, qui non possunt testamentum facere, non possunt substituere, quia omnis substitutio ab institutione pendet.

I V.

Cuivis hæredi sc. instituto, omnibus enim hæredibus substitui potest, non tantum suis, i. e. liberis proxime in potestate constitutis *princip. inst. P. S.* Sed & extraneis, *i. n. t.* Imo etiam servo *l. 41. ff. de hered. inst.* Imo etiam incapaci, ut relegato, nam ideo testator substituit, ut habeat heredem testamentarium, quinam vero incapaces sunt facile videri est *ex ff.* Sed quæritur, si indignus aliquis sit institutus, & postea tali indigno substitutus datus (*de his vide tit. ff. de his quæ ut indign. aufer.*) an jam tali casu fisco adjudicanda sit hereditas, an substituto. Mihi videtur distinguendum esse. Num talis indignus adiit hereditatem, putans se posse esse heredem; num repudiavit & heres esse noluit. Priori casu Fisco hereditatem deferri, quia ipse indignus adeundo excludit substitutum *l. 5. C. de impub. & al. subst.* & tum fisco non tantum bona, sed etiam actiones addicuntur *l. 9. ff. ad Senat. Silan.* At in posteriore casu culpa heredis instituti non debet nocere substituto. *l. 8. §. 14. ff. de inoff. test.* præterea conditio illa jam existit, quæ admittit substitutum, nempe, si alius heres non erit.

V.

Eum in casum, si heres non erit in suo significat, si se non immiscuerit bonis paternis, vel se hereditate paterna abstinerit, cum enim suus ipso jure existat heres *l. 11. ff. de liber. & post. hered. Inst.* quia vivo patre quodammodo est dominus rerum paternarum, & in ipso præsumitur continuatio domini *ead. l.* & cum ipsi nulla erat libertas abstinendi, nisi à prætore concessa esset, pater ipsi substituendo concessisse videtur jus abstinendi, ut ipsi non opus sit beneficio Prætoris abstinere, nam conditio ista facit heredem voluntarium ex necessario *l. 12. ff. de condition. Inst. n.* ratione actus
secun-

secundi, quo actu secundo sui heredes exercent jus hereditarium ipsis acquisitum, & commoda & incommoda percipiunt. Sed in actu primo sunt ipsi heredes, etiam ignari, propter *l. 11. ff. de lib. & post.* & ipso jure & per nudam existentiam, *l. 30. §. 10. ff. de fidei-comm. liberr.* Jam nunquam ipsis remitti potest illud jus ex actu primo profluens, propter rationes allegatas, sed ipsis remittitur exercitium ex actu secundo emanans. Unde jam facile liquet an fuitas per substitutionem tollatur. Quod audacter negatur: Quia essentia fuitatis consistens in eo, quod quis primum & proximum gradum in familia obtineat immutari nequit, & quod suus sciens ignarusve heres sit & maneat. Nam habet heredem, ut regula juris, qui habet suum etiam si abstinentem. In necessario vero sc. seruo, hæc eadem necessitas etiam sublata videtur per *l. 12. eand.* quod ipsa ratio indicare videtur, quia dominus dans substitutum non videatur ludere cum substituto, & quia testator ipso facto præsumatur renunciare favori suo, nempe qui erat introductus per *§. 1. Inst. de hered. qualit. & diff.* Sed si tamen aliquis velit, potest dicere, servum ad aditionem non cogi, si substitutus velit adire, at contrarium esse, si substitutus nolit adire, ne testator moreretur sine herede. In extraneo vero sui juris significat, si non adierit hereditatem, nec mutato forte statu alii acquisierit *§. ult. Inst. b. t.* In alieno vero juri subiecto, si ipse interea temporis aut liber factus non heres exstiterit, vel alium heredem non fecerit. *§. ult. Inst. b. t.* Hoc quidam jam sic statutum est in eo, quem testator alieno juri subiectum scit, quid tamen dicendum, si ignoraverit existimans eum liberum. Imperator respond. hereditatem dividendam esse inter Dominum servi & substitutum, ita ut dimidium unicuique adjudicetur. Et tunc non obstat *lex 40. ff. de hered. Inst.* quia ibi vel duo heredes sunt instituti, vel pro *alter semis*, legendum *as*. In alterius potestati subiecto n: filiofam: significat si ipse pater fam: factus non adierit hereditatem, vel patrem heredem fecerit. Quid tamen dicendum si filius repudiavit hereditatem an pater potest adire. Aditioni patris locum fore puto, quia filius non potest nocere patri repudiando *l. 13. §. ult. ff. de acq. & omit. her.* jus adeundi patri datur *l. ult. C. de bon. q. lib.* & pater & filius sunt una eademque persona. Alii hic distinctionem eudunt, an nim; filius

INAUGURALIS.

filius sit institutus respectu patris, quod tum valet opinio pro patre: si non, sed respectu filii, minime: Ad hæc verba præterea, *si heres non erit*, magna controvertitur quæstio, n. si testator dixerit, *si heres esse non potuit*, aut *heres esse noluit*, an casus voluntatis sub se comprehendat, casum impotentiae & vice versa. Quia omnis substitutio fit eum in finem *si heres non erit*, *alius heres erit*, & confirmat l. 3. C. de her. instit. l. 16. ff. solut. matrim. l. 22. ff. ad Sc. Tribell. si heres esse noluerit, aut non potuerit opponitur, si heres esse voluerit, & voluntas intelligitur non nuda sed efficax.

V I.

Alium substituit heredem. Potest enim testator non tantum unum substituere sed & plures §. 1. Inst. h. t. l. 36. ff. h. t. etiam sibi invicem heredes l. 37. §. 1. ff. de heredib. instituend. & hæc est, quam Modestinus l. 4. §. 1. reciprocam vocat substitutionem Doctores vulgo breviloquam. *In testamento*: nam sicut heredis institutio, quia est caput ac fundamentum totius testamenti, debet fieri in testamento sic etiam substitutio *pr. Inst. h. t.* Unde quæritur, num substitutio facta in codicillis, valeat jure fideicommissi, quod multi Doct. affirmant, sed negativa sententia mihi aridet, & juri magis consentanea est l. 7. ff. h. t. quod tamen limitandum, si testator adjecerit clausulam salutarem §. 2. Inst. de Cod. vel si verba obliquari possunt. Hæc substitutio est vel expressa vel tacita. Expressa quæ fundata est in expressa voluntate testatoris: exempl. g. *Titius heres esto, si Titius heres non erit, Sejus heres esto.* Tacita quæ ex expressa pupillari deducitur l. 4. ff. h. t.

V I I.

Effectus jam substitutionis est quod deficiente instituto admittatur substitutus. §. ult. Inst. h. t. l. 3. l. 69. ff. de acq. & om. her. qui tunc in easdem partes succedit, quas habiturus fuisset institutus l. 5. l. 24. h. t. l. 1. Cod. eod. Etiam si disparibus partibus instituti essent, & sibi invicem substituti videntur acquirere partes hereditarias, sed non viriles. ex. g. unus ex uncia, secundus ex octo, tertius ex quadrante, repudiante tertio, in novem partes dividitur hereditas; feratque octo partes secundus, primus unciam l. 24. ff. h. t. si enim non evidens fuit diversa voluntas testatoris, eadem partes præsumuntur datæ in substitutione quæ in institutione l. 74. ff. de leg. 1. si vero testator repetierit nomina heredum propria videtur eos substituisse in partes viriles l. 24. ff. ad Sc. Tribell. l. 124. ff. de leg. 1. Si vero testator Sempronio & Cajo heredibus institu-

tis Cajum sempronio, Cajo denique Marcum substituatur, jam vero Sempronio primo deficiente postea Cajo, Marcus partes & Sempronii & Caji habebit ex substitutione §. 3. *Inst. h. r.* sed non jure accrescendi quod quidam volunt. *l. 27. l. 41. ff. h. r.* Sed jure substitutionis propter hanc regulam; Substitutus substituto etiam substitutus instituto. Sed si sumatur quod Cajo præmortuus, pars deficientis Caji non ad Sempronium sed ad Marcum pertinebit. Sed pone alium casum, Titius & Mævius heredes sunt instituti, Sejus Titio substitutus, jam quæritur si Titius deficiat: num pars Titii ad Mævium cohæredem jure accrescendi, an ad Sejum jure substituendi pertineat. Ad substitutum pertinere R. quia substitutio fit ex voluntate testatoris, jus accrescendi ex lege. Nam Provisio hominis facit cessare provisionem legis. Præterea effectus substitutionis est quod substitutus succedat testatori, sed non heredi instituto *pr. Inst. h. r.* quia heredi nunquam fuit heres.

V I I I.

Finitur autem substitutio herede instituto adeunte hereditatem *l. 5. Cod. de Imp. & al. subst. l. 3. l. 69. ff. de acquir. & Omit. her. suo vero se immiscente l. 11. l. 87. ff. de acq. her.* suo vero mortuo ante immixtionem bonorum paterni: locus fit heredibus ab intestato venientibus, idque vi solius existentie ratione suitatis §. 5. & 13. *Cod. de Cad. toll.* Sed ulterius quæritur si ante apertas tabulas testamenti heres primo gradu institutus mortuus sit, utrum transmittatur hereditas ad heredes defuncti, ex constitutione Theodosii. *l. un. de his qui ante. apert. tab.* an ad substitutum deferatur. R. Transmitti per *d. l. un. §. 5. & 13. Cod. de cad. toll.* Et quia non dici potest noluisse qui jus adeundi salvum transmittit ad heredes. Ulterius quæritur, utrum vulgaris substitutio possit impedire transmissionem juris deliberandi. Quod negat: 1. Quia vulgaris substitutio habet illam conditionem si heres non erit, aut alium heredem non fecerit, at qui jus deliberandi transmittit, facit alium heredem 2. Quia jus accrescendi non impedit jus deliberandi *l. 3. C. de jure deliberandi 3. arg. l. un. §. 5. & 13. Cod. de cad. toll.* Sed quid si minori heredi instituto sit datus substitutus, minor adeuns hereditatem restituitur in integrum; num substitutus admittendus sit an non. Substitutum admitti defendi posse puto. 1. Quia per restitutionem fit, ut minor repudiet hereditatem, & sic existit conditio. 2. Quia mens testa-

testatoris est deficiente primo herede instituto admitti substitutum 3. Probant *l. 44. ff. de re jud. & l. 1. §. 10. ad senat. Tertull. l. 2. §. 10. eod.* Præterea finitur si heres bonorum possessionem secundum tabulas petierit, quia in omnibus vice heredum bonorum possessores habentur. *l. 2. ff. de bon. possess.* si possessio bonorum petita est contra tabulas, sustinetur substitutio *l. 34. §. 2. ff. h. t.* Sed quid, si heres quidem adeundo exclusit substitutum, sed tamen non vult adimplere conditionem, in tali casu iterum conualescere puto, quia reip. interest voluntatem testatoris exitum habere, si modo substitutus adimplere velit *Amb. hoc amplius C. de fideic.* Interit, etiam si substitutus moriatur ante institutum, nec aliquid substitutus ad suos heredes transmittere potest, quia jus quod defunctus non habuit, non potest relinquere *arg: l. un: §. 5: C. de Cad: toll:* 3. Si deficiat conditio sub qua erat substitutus. 4. Si pater substituerit filio, cui postea filius nascitur, & sic agnatione nepotis tollitur substitutio *l. 16: C. de fideicom: l. 6: C. de Inst: & subst.* 5. Si ipse substitutus repudiaverit. Atque hæc de substitutione sufficiant vulgari.

I X.

Pupillaris substitutio, quæ non expressa lege videtur stabilita, sicut vulgaris, quæ firma erat propter *l. 12. tab.* quæ sic habebat, prout quisque legasset super pecunia, tutelave sua, ita jus esto, sed tantum moribus intuitu patriæ potestatis. *l. 2: ff: b: t:* est qua pater liber liberis suis impuberibus in potestate patria existentibus testamento substitutum dat eum in casum, si heredes erunt & intra pubertatem decesserint *pr: Inst: b: l: 1: ff: b: t:* Pater enim solus vi patriæ potestatis testatur non tantum de suis, sed & de liberis bonis *§: 2: Inst: b: t: l: 2: ff: b: t:* Soli patres talem potestatem habent *§: 2: & 3: de patr: pot:* Mater ergo statim ad substituendum excluditur, quia mater in substitutione est extranea liberis, & liberi extranei matri, respectu sc: illius potestatis; nec obstat *l. 33: ff: b: t:* ibi vocantur tabulæ pupillares non resp: substitutionis, sed resp: pupilli, & quod dicitur valet substitutio sc: vulgaris. Liberis impuberibus in potestate existentibus *l. 2: ff: b: t:* Si vero pater duos filios impuberes heredes instituat, & substituatur, & postea ipsis extraneum substituatur, ille extraneus non admittitur, nisi uterque in pupillari ætate decesserit *l. 10: C: l. 42: ff: b: t:* Etiam exheredatis, *§: 4: Inst: b: t: l. 1: §: 2: l. 10: §: 5: ff: b: t:* quia exhereditatio non tollit jus suætatibus, quia suum esse, est proximum in familia locum obtinere & esse

esse in patria potestate ; de jure vero novo aliquis dubitare posset, sed respond. jure novo pater potest substituere exheredato, sed causa exheredationis vera expressa, nam alias totum testamentum corrueret & sic etiam substitutio *Nov: 115: cap: 3:* Filio vero præterito substituere non potest, quia ille rumpit totum testamentum *l: 30: ff. de liber & post.* Adoptatis ab extraneo substituit recte, quia manet patria potestas §. 2. *Inst. de adopt. l. pen. Cod. de adopt.* Arrogato impuberi recte substituit non solum in quarta, quam habet ab arrogante, sed etiam in omni illo quod accepit beneficio arrogatoris *l. 10. §. 6. h. t.* Emancipato vero non potest, quia solvitur patria potestas §. 6. *Inst. quib. mod. jus patr.* Naturalibus propter easdem rationes nequit. Hæreticis vero, cum etiam exheredatis substitui potest. Posthumo vero recte pater substituit *l. 2. ff. h.* quia quotiescunque de ipsorum utilitate agitur habentur pro jam natis *l: 7: l: pen. ff. de statu hom.* posthumo vero non nato expirat substitutio *l. ult. C. de subst.* (quia non entis nullæ sunt affectiones. Cum jam nulla substitutio valet quin data sit pupillo in patria potestate existenti, nisi tantum nepoti *l. 2. ff. h. t. ex formula leg. Vellejæ l. 29. ff. de liber & post. h.* Quid dicendum, si Pater ultra pubertatem substituerit, valetne jure fideicommissi. *R.* non, sed statim interit pubertate existente *l. 14. ff. h. t. § 8. Inst. h.* nec jure fideicommissi valere potest *l. 7. ff. h.* per verba obliqua quidem potest §. 9. *Inst. h.* Miles tamen ultra illam ætatem *l. 15. ff. h. t.* ita tamen ut verba directa post pubertatem flectantur in precaria *l. 8. Cod. de impub. & al. sust.* Ut jam pupillus sit in potestate requiritur non solum tempus testamenti facti *l. 49 § 1. de hered. Inst. §. 4. Inst. de her. qual.* & regula juris est, quod ab initio non valet, tractu temporis non potest convalescere. Accedit præterea *l. 41. §. 2. h.* Sed etiam mortis iisdem legibus.

X.

Testamento. Ut omnis institutio debet fieri testamento, ita substitutio, sed pater sibi prius heredem scribat *l. 1. §. 3. ff. h. t.* nam sine hæredis institutione nihil in testamento scriptum valet. §. 5. *Inst. h.* & soli filio non potest scribere heredem *l. 2. §. 1. ff. h. t.* ubi tamen habetur exceptio n: in milite. Et quia pupillaris substitutio est pars & sequela testamenti paterni *l. 38. §. 3. h. t.* ordo tamen scripturæ si conjunctim, sive statim heres instituatur, & substitutus substituatur non videtur requiri *l. 2. §. 5.* ubi dicitur valere substitutionem licet conversa scriptura concipiatur, secus si ex intervallo *l. 2. §. 4. ff. h. t.*

h. t. Potest tamen pater iisdem tabulis testamenti heredem filio & sibi scribere §. 3. *in fin. Inst. h.* & §. 2. *ead.* ubi vocatur unum testamentum duarum causarum seu hereditatum sic etiam in *l. 2. §. 4. ff. h. t.* & recte unum dici potest n: ratione causæ efficientis, quia unum habet auctorem: ratione formæ, quia unica solemnitate fit *l. 20. ff. h. t.* ratione subsistentiæ, quia pupillare per se non subsistit, *l. 38. §. 3. ff. h. t.* sic rupto testamento patris etiam rumpitur testamentum filii. *l. 2. §. 1. l. 10. §. 4. ff. h.* Atque hinc est quod in patris & filii nna falcidia servatur *l. 11. §. 5. ff. ad l. Falcid.* Quod juri accrescendi locus est inter legatarios pupilli & patris ut inter re conjunctos *l. 34. §. 10. ff. de leg. 1.* Sed si pater scrupulosus sit, ut timeat pupillo hoc periculosum fore, non tantum potest separatim in inferioribus tabulæ partibus pupillo heredem scribere, & separatim consignare §. 3. *Inst. h.* Sed potest etiam pater alia hora separatim testamentum filio facere *l. 16. §. 1. ff. h. t.* adhibitis iterum omnibus solemnitatibus. In testamento minus solenni substituit recte liberis suis, si ipsi liberi substituantur *l. 26. C. fam. ercisc.*

X I.

Pupillaris jam substitutio est vel expressa vel tacita. Expressa est quæ fit his verbis *Tuius filius meus heres si in pupillari etate decesserit, Cajus heres esto.* Tacita quæ ob vulgarem expressam producitur ad pupillarem *l. 4. h. l. 2. Inst. h.* idque ob præsumptam voluntatem testatoris. Substitutio hæc est vel pura vel conditionalis, pura vel pure concepta hoc modo fit *si filius meus intra pubertatem decesserit, Sejus heres esto,* & in ista substitutione non requiritur, ut institutus sit heres patris. Sub conditione autem *si mihi heres erit,* substitutus non est heres pupillo, nisi etiam sit heres patri *l. 8. h. t.* Vel fit nominatim, ut sic *Filius Meus heres esto, si impubes decesserit, Titus heres esto.* Vel generaliter *Quisquis mihi erit heres, filio meo impuberi erit heres.* *l. 3. 10. ff. h. l. ult. C. h. §. 7. Inst. h.*

X I I.

Effectus substitutionis est, quod substitutus succedat in omnia bona defuncti pupilli *l. 6. & l. 10. §. 5.* ubi exceptionem videas. *ff. h.* ut ipsius heredes *pr. Inst. h. t.* imo etiam ad patris, si filius impubes abstinerit se hereditate paterna, vi vulgaris substitutiæ, ut modo demonst: substitutus admittitur ad hereditatem paternam. Vi autem pupillaris expressæ, quam tunc confirmat nuda sui heredis existentia, de qua ante, bona quoque

fili ad substitutum veniunt. *l. 12: b. r. r. l. 41: 42: de acq: her l. 28: de reb: auct: jud: possid:* Potest tamen substitutus illam substitutionem ex vi vulgaris tacitæ profluentem omittere, & hanc ex substitutione pupillari amplecti *l. 12: b. r. r.* si jam hereditas patris ita obærata est, ut non possit satisfieri creditoribus ex hereditate patris repudiata, substitutus filio impuberi non tenetur solvere creditoribus ex hereditate filii ipsi postea obveniente *l. 28: ff: de reb: auct: jud: possid.* Præterea ille substitutus excludit omnes heredes ab intestato venientes *l. 8: §: 5: de inoff: testam.* ita ut mater præterita non habeat querelam in-officiosi *§: cod: sed tamen* matri legitima adjudicanda est ex bonis filii, sed non patris, quia pater quidem uxorem excludere potest; sed filius non potest excludere matrem propter debitum naturale, at quæ juris naturæ sunt nemo mutare potest. Et præterea est *l. 4: Cod: de emancip: liber* ubi expresse dicitur, quod nemo potest in alterius injuriam beneficia tribuere. Sed dicunt matri nulla actio data est ad consequendam legitimam, quod concedo, sed tamen ipsi data est conditio ex lege *l. un: ff: de condict: ex lege.* Jam omnes in hoc consentiunt, matrem excludi per pupillarem expressam à bonis paternis, sed quoad ad tacitam negantium opinio mihi magis placet propter *l. fin: C: de subst: & instit.* Quasnam partes substitutus acquirere potest in vulgari substitutione dictum.

X I I I.

Finitur substitutio variis modis, 1. Pubertate 1. e. anno 14. in masculis, anno 12. in fæminis completo. *l. 14: ff: b: §: 8: Inst: b.* si tamen testator brevius tempus præscripsit eo tempore finito *l. 21: ff: b:* Si pupillo pubertati proximo fuerit substitutum pupillariter, & jam post pubertatem pupillus abstineat se bonis patris an jam substitutus pupillaris ex tacita vulgari admitti possit, quod puto, quia casus expressus sub se continet casum non expressum ut ante. 2. Quotiescunque patria potestas tempore mortis sit soluta *l. 41: §: 1: ff: b:* vel principio testamenti facti non ad fuerit ut ante demonstratum. 3. Substitutionis conditione deficiente *l. 8: ff: b: r. r.* 4. Testamento infirmato, & substitutio infirmatur *pr: Inst: b: r. l. 2: §: 1: ff: cod: 5.* Non adita hereditate testatoris *d: l. 2: §: 1: l. 10: §: 4: ff: b.* Secus autem est, si partim rescissum sit *l. 8: §: 5: in fin: ff: de inoff: testam.* vel si bonorum possessio petita sit secundum tabulas *l. 34: §: ult: ff: b:* Per bonorum possessionem vero contra tabulas non rescinditur substitutio, quia illa est à præ-
tore,

toꝛe, & hæc à jure civile, nam prætoꝛ non potest facere heredem, ergo nec desinere, §. 2. *Inst. de bon. possess.*

X I V.

Quasi pupillaris seu exemplaris, (ut vulgo à Doctt: vocatur) quia ad exemplum pupillaris constituta §. 2. *F. b. t.* & quia eadem ratio obtinet, quæ in pupillari, n: quod sibi non possint facere testamentum, est qua parentes liberis suis mente captis, & furiosis sive in potestate sint, sive non, substituunt eum in casum, si sic permaneant & decedant §. 1. *Inst. & l. 9. C. t.* Possunt vero substituere parentes utriusque sexus, non solum pater, sed & mater, non solum avus paternus, sed & maternus, quia non patria potestas, sed solum humanitas attenditur *l. 9. C. h. t.* Substituuntur mente captis, furiosis *l. 9. Cod. h. t.* & ob identitatem rationis surdis, mutis: nim: si ipsi non possunt testari, prodigis, liberis naturalibus & legitimis simul, legitimatis, naturalibus tantum, nepotibus & neptibus, institutis vel exheredatis. *arg. §. 2. & l. 9.* Modus substituendi fere idem est ac in pupillari, nisi quod liberi ejus, cui substituitur, & si plures sunt liberi, omnes substituendi, saltem in legitima, quia legitima liberis jure naturæ competit, si non sunt liberi, fratres vel certi, vel omnes substitui debent *l. 9. in fin. Cod.* Mater vero à patre præteriri & exheredari potest *arg.* eorum quæ dicta sunt ad pupill. legitima salva manente.

X V.

Substitutio hæc iterum est vel expressa vel tacita. Expressa quæ fit verbis expressis e. g. *Si filius meus in furore decedat, Titium substituo.* Tacitam quam duplicem statuunt, prima quæ sub expressa vulgari vel pupillari continetur ex: g: Pater filio impuberi substituens, quia testari nequit, præsumitur eodem filio substituisse in eum casum, si furiosus decedat. Altera, quæ mixta dicitur, est, quando sub uno casu præsumitur alius, exemp. gr. Si testator substituerit filio suo, quatenus furioso, filius ille furiosus fit sanæ mentis, sed ex furioso fit prodigus, jam casus prodigalitatæ præsumitur sub casu furoris.

X V I.

Effectus substitutionis hujus est, ut substitutus admittatur ad bona furiosi vel prodigi &c. Si plures parentes substituerint, substitutus admittitur ad bona à substituente profecta, quia utrique parenti æquum jus est! Sed in bonis aliunde quæsitis, volunt

Docto-

Doctores, præferri substitutum à patre datum, cui in casu isto potius jus esset ratione patriæ potestatis: sed si pater non substituerit bona ista inter substitutos ab aliis ascendentibus dividenda esse

X V I I.

Exspirat hæc substitutio morbo vel vitio abscedente in totum quia tunc ipse testari potest. *l. 9. C. b. l. 43. ff. b.* redeunte vero morbo, si interea temporis, dum sanæ mentis fuerit, non fecerit testamentum, substitutio convalescit: ut multis placet. Extinguitur præterea liberorum supervenientia *l. 43. b.* præterea iisdem modis, quibus extinguitur pupillaris, exspirat quasi pupillaris.

X V I I I.

Postquam jam vidimus quomodo substitutiones fiant, & solvantur, non absolum fore puto, si inspiciamus differentias vulgaris, Pupillaris & quasi Pupillaris. Illa fit à quovis testatore *pr. Inst. de V. S.* ista à solo patre *pr. Inst. b.* hæc ab omni parente. *§. 1. Inst. de P. S.* 2. Illa fit cuivis hæredi *tor. tit. ff. & f.* ista tantum liberis impuberibus in potestate existentibus *pr. In. de P. S.* hæc furioso *§. 1. Inst. de P. S. l. 9. C. eod. 3.* Illa fit jure communi *pr. Inst. de V. S.* ista moribus solius patriæ potestatis intuitu *l. 2. ff. b. t.* hæc humanitatis ratione *l. 9. C. b. t.* 4. Illa facit heredem testatoris substitutum, ista & hæc heredem filii *pr. Inst. l. 4. ff. b. l. 9. C. eod. 5.* In illa testatoris, in ista & hac filii bona ad substitutum devolvunt; *iisdem legg. 6.* In illa & ista quis substitui potest *t. t. n.* in hac ordo substituendi legibus præscriptus est *l. 9. C. b. 7.* In illa una est hereditas *l. 10 ff. b. t.* in ista & hac duæ hereditates *§. 5. Inst. de R. S. l. 7. l. 16. §. 1. ff. b. t. l. 9. C. eod. 8.* Illa finitur herede adeunte hereditatem *l. 5. C. b.* ista pubertate *l. 7. l. 14. ff. b.* hæc morbo deficiente & liberorum supervenientia. *l. 9. C. b. l. 43. ff. b.* Atqui hæc jam de substitutionibus dixisse sufficiant, quarum tanta est subtilitas & altitudo, ut compendiarie interpretatione exhauriri nequeat. Teste Wesembecio in *comm. ff. ad hunc titulum.* Quare etiam lectorem benevolum rogatum velim, ut æquo animo ferat, si quædam scripta sint, quæ palato ipsius non sapiunt, aut si stilus ipsi non satis cultus & ornatus esse videtur, cogitet me hic non esse literatorem, sed tantum juris tyronem, & si forte alia non recte posita occurrant, imputet omnia penuriam librorum & angustiam temporis.

F I N I S.